

Panium — Isa Dimy

Ireo Mpandroba avy amin'ny Vahoakanao: Ny Fanandratana sy ny Fianjeran'i Roma ao amin'ny Faminaniana

Jeff Pippenger
2025-03-05

Ny Bokin'i Daniela dia manambara fitantarana ara-paminaniana miavaka, manenona ilay foto-kevitra ny famerimberenana sy fanitarana izay mivelatra manerana ny fahitany, manomboka amin'ilay sariolona vita amin'ny metaly ao amin'ny toko faha-2 ka hatramin'ireo fifanandrinan'ny mpanjaka be pitsopitsony ao amin'ny toko faha-11. Ao anatin'ity rafitra ity dia miseho porofo maharesy lahatra iray: ny Adin'i Actium tamin'ny 31 tal. JK, izay nifarana tamin'ny fahalavoan'i Egipta tamin'ny 30 tal. JK, dia mijoro ho fahatanterahana manan-danja amin'ny Daniela 11:25, 26, ka manamarika ny fiandohan'ny fanjakazakan'i Roma mpanompo sampy nandritra ny 360 taona.

Ny Daniela 11 dia manomboka amin'ny fisandratana sy ny fianjeran'ireo fanjakana taorian'ny nahafatesan'i Aleksandra Lehibe tamin'ny 323 tal. J.K. Kanefa, amin'ny andininy faha-14, dia miseho ny fiovana. Manodidina ny 200 tal. J.K., raha i Antiokosa III (Magnus) niomana ho amin'ny Adin'i Panium hanohitra an'i Ptolemaios V, mpanjaka mbola zaza, dia niditra an-tsehatra i Roma, tsy tahaka ny mpijery fotsiny, fa amin'ny maha-“mpandroba ny olonao” azy. Noho ny ahiahiny momba ny fiantohana ny famatsiana varim-bazaha avy any Egipta teo afovoan'ny korontana helenistika, dia nampiseho ny herin'ny fitaomany i Roma nandritra ny Ady Makedoniana Faharoa (200–197 tal. J.K.), ka nanomana ny sehatra ho amin'ny anjara asany ara-paminaniana.

Fanjakan'i Roma tamin'ny Jiosy

Amin'ny fampandrosoana haingana hatrany amin'ny 63 talohan'i K. dia tanteraka ny andininy 16, raha nanafika an'i Jerosalema i Pômpée, niditra tao amin'ny Masina Indrindra ary nanambara ny fanapahan'ny Romana teo ambonin'ilay “tany mahafinaritra.” Manomboka eto, ny andininy 17 ka hatramin'ny 22 dia manaraka fifandimbiasan'ireo olo-malazan'ny Romana: ny fampielezan-kevitra tany atsinanan'i Pômpée, ny fandresen'i Jules César sy ny namonoana azy tamin'ny 44 talohan'i K., ny fanjakan'i Auguste César izay nampandoa hetra (voamarika ao amin'ny Lioka 2:1) ka nifarana tamin'ny 14 taorian'i K., ary i Tibère izay nanara-maso ny nanomboana an'i Kristy tamin'ny taona 31 taorian'i K., rehefa “tapaka ny andrianan'ny fanekena.” Ny tsipika ara-paminaniana manomboka amin'i Pômpée tao Jerosalema ka hatramin'i Titus tao Jerosalema tamin'ny 70 taorian'i K. dia mampiseho ny fizotry ny fanapahan'i Roma teo ambonin'ny vahoakan'Andriamanitra.

Manomboka amin'ny jeneraly romana iray izay nandoto ny tempoly ka hatramin'ny fiafarana, rehefa nisy jeneraly romana iray nandrava ny tempoly, no ahitana ny mariky ny Alfa sy Omega. Manomboka amin'ny fandotoana ary mifarana amin'ny fandravana, ny tsipika ara-tantara dia

mitahiriry ao anatin'ny koa ny fandotoana sy ny fandravana Ilay nilaza ny amin'ny Tenany hoe: “Ravao ity tempoly ity, ary amin'ny hateloana no hananganako azy indray.” Ny fahamarinana dia voaforon'ny litera voalohany sy fahatelo ambin'ny folo ary farany amin'ny abidy hebreo, ary ny tsipika manomboka amin'i Pompey ka mifarana amin'i Titus dia ahitana fandravana tempoly iray eo afovoany izay asehon'ily hazo fijaliana eo afovoan'ireo hazo fijaliana telo, izay naorina teo afovoan'ny herinandro indrindra, tamin'ny fotoana nahatongavan'i Kristy hanamafy ny fanekena. Ny andininy fahenina ambin'ny folo ka hatramin'ny faharoa amby roapolo dia maneho tsipika faminaniana iray izay mitondra ny mariky ny fahamarinana. Misy tsipika faminaniana manan-danja vitsivitsy ao anatin'ny tantara asehon'ireo andininy ireo, nefa ny lohahevitra fototry ny tsipika dia ny fanapahan'i Roma ny Jiosy.

Fikambanana sy Fifanarahana

Andininy 23 dia “mamerina sy manitatra” amin'ny fiverenana any amin'ny taona 161–158 tal. J.K., rehefa ny Jiosy teo ambany fitarihan'i Jodasy Makabeo dia nanao fanekem-pihavanana tamin'i Roma (1 Makabeo 8). Izany dia manasongadina ny paikady tokana nampiasain'i Roma tamin'ny fananganana empira—fandresena tamin'ny alalan'ny fifanekena sy firaisana, fomba iray miavaka amin'ireo teo alohany. Andininy 24 no mamintina io dingana io, amin'ny fanamarihana fa i Roma dia “hamolavola ny tetiny avy any amin'ny fiarovana mafy, mandritra ny fotoana anankiray aza.”

Ary rehefa vita ny fanekena niaraka taminy, dia hanao fitaka izy; fa hiakatra izy ka hihamatanjaka amin'ny vahoaka vitsy. Hiditra amim-piadanana izy hatrany amin'ireo toerana lonaka indrindra amin'ny faritany; ary hataony izay tsy nataon'ny razany, na ny razamben'ny razany; hizarazara aminy ny babo sy ny fandrobana ary ny harena izy; eny, hamolavola ny tetiny hanohitra ny fiarovana mafy aza izy, mandritra ny fotoana voafetra. Daniela 11:23, 24.

Mandritra ny Fotoana Iray

Ny teny nadika hoe “against” dia azo takarina ho ny teny hoe “from”. Maminany ny tetikasany “avy amin’” i Roma. Ny teny hoe “avy amin’” ao amin'ily andininy dia manondro ny tanànan'i Roma, fo politika sy miaramilan'ny fanjakana, ho fototry ny paikadiny. Ny “fotoana” dia, araka ny faminaniana, 360 taona, manomboka rehefa lavo i Egipta tamin'ny 30 tal. J.K. taorian'i Actium, ary mifarana amin'ny taona 330 rehefa nilaozan'i Constantinople i Roma noho i Constantin.

Ny andininy faha-25 sy faha-26 dia mifantoka mivantana amin'i Actium mihitsy.

Ary hampihetsika ny heriny sy ny fahasahiany hanohitra ny mpanjakan'ny atsimo amin'ny tafika lehibe izy; ary ny mpanjakan'ny atsimo kosa hampihetsi-po ho amin'ny ady amin'ny tafika tena lehibe sy mahery indrindra; nefa tsy hahatohitra izy; fa hanao tetika hamelezana azy ireo. Eny, ireo izay mihinana amin'ny anjara haniny no handringana azy, ary ny tafiny handraoka tahaka ny rano manafotra; ary maro no ho lavo voavono. Daniela 11:25, 26.

Tamin'ny taona 31 tal. J.K., i Octavien, izay nisolo tena an'i Roma amin'ny maha “mpanjakan'ny avaratra” azy, dia namory ny heriny hiady amin'i Ejipta notarihin'i Cleopatra, dia ilay “mpanjakan'ny atsimo,” tao anatin'ny fifandonana an-dranomasina lehibe sy manan-tantara. Ny

“tafika lehibe sady mahery indrindra” an’i Antoine sy Cleopatra dia nihemotra, resin’ny “tetika” stratejika (ny paikadin’i Agrippa) sy ny famadihana—dia ny fivadihan’ireo mpiara-dia tamin’i Antoine sy ny fisintonan’i Cleopatra ny tafiny teo afovoan’ny ady. Tamin’ny taona 30 tal. J.K., dia lasa faritany romana i Ejipta, ka nanomboka teo ny fanapahan’i Roma jentilisa tsy nisy mpanohitra. Io fe-potoana 360 taona io, hatramin’ny 30 tal. J.K. ka hatramin’ny 330, dia mifanaraka amin’ny fanjakazakan’i Roma nifantoka tamin’ilay fiarovana mafy niaviany, mandra-pahatongan’ny famindran’i Constantin izay “nanjera” izany fiarovana mafy izany, araka ny nambaran’ny Daniela 8:11 mialoha.

Eny, izy nanandratra tena hatramin’ny amin’ny Andrianan’ny maro, ary tamin’ny alalany no nanesorana ny fanatitra isan’andro, ary nazerana ny fitoeran’ny fitoeram-pivavahany. Daniela 8:11.

Rehefa nazeran’i Constantin ny tanànan’i Roma ho an’ny tanànan’i Constantinople, dia namela banga teo amin’ny fahefana tao amin’ny tanànan’i Roma izy, ka nanokatra lalana ho an’ny fiangonana papaly handray ny sezan’ny fahefana izay asehon’ny tanànan’i Roma. Izany fihetsika izany no nanatanteraka ny andininy faharoa ao amin’ny Apokalypsy fahatelo ambin’ny folo.

Ary ilay bibidia izay hitako dia tahaka ny leoparda, ary ny tongony dia tahaka ny tongotry ny bera, ary ny vavany tahaka ny vavan’ny liona; ary ny dragona no nanome azy ny heriny sy ny seza fiandrianany ary fahefana lehibe. Apokalypsy 13:2.

Ao amin’ny Daniela 8, teny hebreo roa samy hafa, izay samy adika hoe “toerana masina”, no manavaka ny tantaran’ny fitoerana masina ao amin’ny bokin’i Daniela. Ny bokin’i Daniela dia maneho ady eo amin’i Kristy sy Satana, araka ny aseho amin’ireo solontena eto an-tany misolo tena an’i Kristy sy Satana. Babilona, solontena eto an-tanin’i Satana, no mandresy an’i Jerosalema eo am-piandohan’ny Daniela, ary i Jerosalema no mandresy an’i Babilona ao amin’ny andininy faha-dimy amby efapolo amin’ny toko fahiraika ambin’ny folo. Ireo fanjakana asehon’ny tanànan’i Jerosalema sy ny tanànan’i Babilona dia “toerana masina mahery.” Samy toerana masina mahery ny tanànan’i Babilona sy i Jerosalema, ary samy manana ny tempoliny ao anatin’ny tanàna izy roa tonta. Ny tempolin’ny Pantheon dia ao amin’ny tanànan’i Roma, ary ny tempoly ao Jerosalema no tandrify azy ao amin’ny fitantarana ara-paminaniana. I Babilona sy ny tanànan’i Roma dia sandoka misolo an’i Jerosalema.

Ao amin’ny Daniela 8, ny teny hebreo roa dia “miqdash” ao amin’ny andininy faha-11, izay anarian’ilay tandroka kely (Roma jentilisa) ny “toeran’ny fitoerany masina” (ny tanànan’i Roma), rehefa mamindra toerana i Constantin tamin’ny taona 330. Ny teny iray hafa dia “qodesh” ao amin’ny andininy faha-13 sy faha-14, izay iandrasan’ny fitoeran’Andriamanitra fanadiovana rehefa afaka 2300 andro. Na dia samy adika hoe fitoerana masina aza ireo teny roa ireo, ny “miqdash” dia mety haneho na ny fiarovan’Andriamanitra na fiarovana jentilisa, fa ny “qodesh” kosa dia ampiasaina ao amin’ny Baiboly ihany mba hanehoana ny fitoeran’Andriamanitra.

Ao amin’ny Daniela 11:31, ny “toerana masina mahery” (ny tanànan’i Roma) dia voaloto rehefa mitondra ady ho ao amin’ny tanànan’i Roma ny Barbarians sy ny Vandals. Ny “sandry” ao amin’io andininy io dia nanomboka tamin’i Clovis tamin’ny 496 ary nitohy mandra-pahazoan’i Roma papa

fahefana feno tamin'ny 538, rehefa noroahina hiala tao an-tanàna ny Ostrogoths.

Ny tsipika ara-paminaniana avy ao Actium dia miitatra mihoatra ny taona 330. Ny “sambo avy any Kitima” ao amin'ny andininy faha-30 dia manondro ny Vandaly teo ambanin'i Genseric, izay nandrava an'i Roma tamin'ny taona 455, ka nanambara ny firodanan'i Roma Andrefana. Avy eo dia mitsangana i Roma papa, ka manjaka hatramin'ny 538 ka hatramin'ny 1798; nandritra ny 1260 taona izany mandra-panateran'ny Jeneraly Berthier, an'i Napoléon, ilay “ratra mahafaty” tamin'ny nisamborany an'i Pius VI. Ny 360 taona nanjakan'i Roma jentilisa, nanomboka tamin'ny 30 tal. J.K. ka hatramin'ny 330, dia mifandrindra amin'ny 1260 taona nanjakan'i Roma papa, samy manomboka rehefa lavo ny sakana fahatelo (Egypta, Ostrogoths).

Ny “mpanjakan'ny avaratra” amin'izao andro maoderina izao dia miseho ao amin'ny andininy faha-40. Tamin'ny 1989, ny fitondrana papaly, niara-dia miafina tamin'i Etazonia tarihin'i Reagan (voasolo tena amin'ny kalesy, sambo ary mpitaingin-tsoavaly), dia nanongana ny URSS, ilay “mpanjakan'ny atsimo” (tsy finoana an'Andriamanitra/Komonisma). Ny andininy faha-41 dia manondro ny fitondrana papaly mandresy ny “tany be voninahitra” — mamadika an'i Etazonia Protestanta ho Etazonia Katolika — ary ny andininy faha-42 sy faha-43 kosa dia manondro ny Firenena Mikambana, asolo an'i Egypta, manaiky hilefitra eo ambanin'ny firaisana telo sosona ahitana ny Firenena Mikambana (ilay dragona), ny Vatikana (ilay bibidia), ary i Etazonia (ilay mpaminany sandoka), ka mitarika izao tontolo izao ho any Hara-magedona. Ny andininy faha-45 dia maminany ny fiafaran'io fahefana io, “ka tsy hisy hamonjy azy”; sitrana ny feriny ao amin'ny andininy faha-41, nefa voaisy tombo-kase ny anjarany amin'ny andininy faha-45.

Actium tamin'ny 31 tal. J.K. no ifantohan'ny andininy 25 sy 26, ka manomboka eo ny fanjakan'i Roma nandritra ny 360 taona avy amin'ny fitoerany masina sy fiarovana mafy. Miaraka amin'ny andininy faha-efatra ambin'ny folo ho fampitandremana, ny tantaran'i Roma jentilisa manomboka amin'ny andininy faha-enina ambin'ny folo ka hatramin'ny fiovàna ho amin'i Roma papaly ao amin'ny andininy faha-iraika amby telopolo no andalana feno momba an'i Roma jentilisa. Mizara ho ampahany telo izany andalana izany. Ny andininy 16 ka hatramin'ny 22 no andalan'i Roma momba ny fanapahany tamin'ny Isiraely fahiny. Ny andininy 23 sy 24 no manondro izany asan'ny fananganana fanjakam-be izany izay nampiasain'i Roma raha nandresy tamin'ny alalan'ny firaisana sy fifanekena niaraka tamin'ny hery ara-miaramila. Ny andininy 24 ka hatramin'ny fanehoana farany ao amin'ny andininy 31 dia andalana misy ampahany roa, maneho vanim-potoana iray izay nanandratan'i Roma ny tenany, ary narahin'ny fahalavoana.

Ny “fotoana voatendry” dia ny fiafaran'ireo taona 360 amin'ny taona 330. Ny andininy faha-roapolo amby fito ka hatramin'ny fehezanteny farany amin'ny andininy faha-roapolo amby telopolo sy iray, izay manondro ny fotoana nametrahana teo amin'ny seza fiandrianana ny fahefana papaly, aseho ho ilay fahavetavetana mahatonga fandravana, tamin'ny taona 538, dia ny tantaran'i Roma jentilisa ao anatin'ny tontolon'ny fe-potoana telonjato sy enimpolo taona nanjakany ambony indrindra, izay arahina avy eo amin'ny taona roanjato sy valo amin'ny fianjerana miandalana.

Noho izany, ny “fotoana” ao amin'ny andininy faha-efatra amby roa-polo dia manomboka amin'ny 31 TK, amin'ny fanampiana ny mpanjakan'ny atsimo ho ao anatin'ny fanjakan'ny mpanjakan'ny

avaratra, ary mifarana amin'ny 330, amin'ny fizaràn'ny mpanjakan'ny avaratra ho atsinanana sy andrefana. Hatramin'ny 330 ka hatramin'ny 538, i Roma jentilisa dia mirodana tsikelikely. Ireo famantarana ara-paminaniana samihafa mifandray amin'ireo dingana samihafa amin'ny faharavan'i Roma jentilisa dia ireo vatofantsika ara-paminaniana izay ahafahan'ny mpianatry ny faminaniana mamantatra ny Tenin'Andriamanitra ara-paminaniana. Ho fahatanterahan'ny andininy faha-efatra ambin'ny folo ao amin'ny Daniela toko fahiraika ambin'ny folo, i Roma dia mampiorina ny fahitana, ary anisan'ny fomba anaovany izany indrindra ny amin'ny alalan'ny fahalavoany. Hoy ny andininy: “ary ny mpandroba amin'ny firenenao kosa hanandratra ny tenany hampiorina ny fahitana; nefa ho lavo izy.”

Rehefa notafihin'ny sambon'i Chittim i Roma, ary avy eo manafika ny atsimo, dia tsy tahaka ny teo aloha na ny tatỳ aoriana izany, fa manomboka eto no anehoana ny fianjeran'ny fahefan'i Roma. Ny trompetra efatra voalohany amin'ny trompetra fito ao amin'ny Apokalypsy, izay hita ao amin'ny toko faha-valo, dia manoritsoritra manokana ireo hery lehibe efatra izay niafara tamin'ny famaranana an'i Roma Andrefana tamin'ny taona 476. Miorina ny fahitana rehefa manandra-tena sy lavo ireo jiolahin'ny firenenao. Ny fahitana ara-paminaniana dia aseho eo ambonin'ny rafitry ny fianjeran'i Roma. Roma mpanompo sampy tany Andrefana dia nianjera nanomboka tamin'ny 330 ka hatramin'ny 538. Roma papaly dia nianjera tamin'ny 1798. Ao amin'ny tantaran'ny trompetra fahadimy sy fahenina, Roma Atsinanana dia lavo tamin'ny Tiorka Ottoman tamin'ny 1453. Ireo fianjerana telo ireo dia anisan'ily fahitana izay miorina amin'ireo jiolahin'ny firenenao.

Ny andininy dia milaza hoe: “ary ireo mpandroba amin'ny firenenao koa dia hanandratra ny tenany hampiorina ny fahitana; nefa ho lavo izy.” Hatramin'ny 31 tal. J.K. ka hatramin'ny 330, i Roma mpanompo sampy dia “nanandratra ny tenany” tamin'ny fahefana fara tampony nananany teo ambonin'izao tontolo izao. Hatramin'ny 330 ka hatramin'ny 538, i Roma mpanompo sampy dia nilavo lefona mba hanomana ny fipetrahan'ily lehilahin'ny ota eo amin'ny tempolin'Andriamanitra, ka hanambara ny tenany ho Andriamanitra. Hatramin'ny 538 ka hatramin'ny 1798, ny fahefana papa dia “nanandratra ny tenany,” ary tamin'ny 1798 dia lavo izy. Hatramin'ny 31 tal. J.K. ka hatramin'ny 330, i Roma Andrefana dia “nanandratra ny tenany” tamin'ny maha-ivon'ny fanjakana romana azy, ary hatramin'ny 330 ka hatramin'ny 476 dia lavo izy. Tamin'ny 330, i Constantin no nanandratra fa i Constantinople no ivon'i Roma Atsinanana, ary tamin'ny 1453 dia lavo i Roma Atsinanana. Ny fe-potoanan'ireo fanehoana samihafa an'i Roma dia samy manana fotoana izay anandratran'i Roma ny tenany, arahin'ny fotoana iray mampiseho ny fahalavoany, satria “ireo mpandroba amin'ny firenenao dia hanandratra ny tenany hampiorina ny fahitana; nefa ho lavo izy.”

Ny teny hebreo nadika hoe “mpandroba” dia tsara kokoa raha adika hoe “mpandika” na “mpamaky”, satria mifanaraka akaiky kokoa amin'ny hevitra fototry ny fototeny izy—dia ny mamaky miditra na manakorontana—fa tsy voafetra amin'ny hoe “mpandroba” fotsiny (izay manondro halatra). Manoro ireo izay mamaky na mandrava sisintany, lalàna, na fanekena ilay teny, fa tsy ireo izay mangalatra fananana ihany. I Roma no ilay mpandika ao amin'ny faminaniana ao amin'ny Baiboly, na dia nadika hoe “mpandroba” aza izany ao amin'ny andininy faha-efatra ambin'ny folo. Ao amin'ny Daniela toko faharoa dia i Roma no fanjakana vy, ary avy eo ao

amin'ny toko fahafito dia i Roma ihany koa no bibidia fahefatra.

Rehefa izany dia hitako tamin'ny fahitana tamin'ny alina, ary, indro, bibidia fahefatra, mahatahotra sy mampangovitry ary mahery indrindra; ary nanana nify vy lehibe izy; nandany sy nanorotoro izy, ary ny sisa dia nohitsakitsahiny tamin'ny tongony; ary hafa noho ny bibidia rehetra teo alohany izy; ary nanana tandroka folo izy. Daniela 7:7.

Ny biby fahefatra—izay i Roma—dia manana nify “vy”, fa io ihany no fanjakana fahefatra aseho ho vy ao amin'ny toko faharoa. Ao amin'ny andininy faha-7, ilay biby fahefatra, dia i Roma, “mamaky ho potipotika”; ary rehefa mamaky ho potipotika izy, dia “manitsakitsaka ny sisa amin'ny tongony.” Ilay bibin'i Roma no fanjakana vy, ary ny toetra mampiavaka azy, dia ny famakiana ho potipotika sy ny fanitsakitsahana ny sisa, no maneho ny asa fanenjarahana. Ny fanenjarahana nampiharina tamin'ny Isiraely fahiny dia “famantarana.”

Ary ho tonga aminao ireo ozona rehetra ireo, ka hanenjika anao sy hahatratra anao mandra-paharingany anao; satria tsy nihaino ny feon'i Jehovah Andriamanitrao ianao hitandrina ny didiny sy ny lalàny izay nandidiany anao. Ary ho eo aminao ireny ho famantarana sy ho fahagagana, ary ho eo amin'ny taranakao mandrakizay. Satria tsy nanompo an'i Jehovah Andriamanitrao tamin'ny fifaliana sy tamin'ny hafalian'ny fo ianao noho ny haben'ny zava-drehetra; koa hanompo ny fahavalonao izay hirahin'i Jehovah hamely anao ianao, amin'ny hanoanana sy ny hetaheta sy ny fitanjahana ary ny tsy fahampian'ny zavatra rehetra; ary hapetrany eo amin'ny vozona ny ziogan'ny vy mandra-paharingany anao. Jehovah hitondra firenena avy lavitra hamely anao, avy any amin'ny faran'ny tany, haingana tahaka ny fanidinan'ny voromahery; firenena izay tsy ho azonao ny fiteniny; firenena manjopiaka tarehy, izay tsy hanaja ny antitra, na hamindra fo amin'ny tanora. Deuteronomia 28:45–50.

Ny ozona izay nahazo ny Isiraely fahiny noho ny fikomiany dia “famantarana sy fahagagana, ary amin'ny taranakao mandrakizay.” Io ozona io dia tokony ho tonga aminy amin'ny alalan’“ny firenena masi-kijery.” Ilay bibidia manana nify vy izay “manorotoro sy mamotika, ary manitsakitsaka izay sisa” ao amin'ny toko fahafito dia ilay fanjakana fahefatra koa izay mipoitra avy amin'ny fizarazarana ny fanjakan'i Aleksandra; ary tahaka ny amin'i Mosesy ao amin'ny Deuteronomia, izany fanjakana izany dia firenena iray izay tsy ho azon'ny Isiraely fahiny ny lelany. Ny fanjakan'i Roma ao amin'ny Daniela toko fahavalo dia firenena masi-kijery sy firenena miteny amin'ny fiteny hafa.

Ary ankehitriny, rehefa tapaka izany, nefa efatra no nitsangana nisolo azy, dia fanjakana efatra no hitsangana avy amin'ilay firenena, saingy tsy amin'ny heriny. Ary amin'ny andro faran'ny fanjakan'ireo, rehefa tonga amin'ny fahafenoany ny mpandika lalàna, dia hisy mpanjaka masi-tarehy sy mahafantatra zava-miafina hitsangana. Daniela 8:22, 23.

Ny “mpandroba (mpamaky) ny vahoakanao” no mampiorina ny fahitana; manandra-tena izy, ary lavo. Ny fanjakana fahefatra vy dia i Roma jentilisa, izay nanapaka tamin'ny fahefana fara tampony raha nanandra-tena, nefa ny fahalavoany farany dia tonga toetra ara-paminaniana izay mampiorina ny fahitana. Mpamaky izy ireo, fa manitsakitsaka ny olon'Andriamanitra amin'ny alalan'ny fanenjarahana.

Hanohy ity fianarana ity isika ao amin'ny lahatsoratra manaraka.